

- N. B. :**
- 1. All questions are compulsory.**
  - 2. All questions carry equal marks.**
  - 3. Draw neat diagrams wherever necessary.**

- 1. Answer any two of the following : 15**
    - a) Explain the concept of labour market and bring out its features.
    - b) Discuss the theory of Human Capital.
    - c) Briefly explain the costs and life – time benefits of education.

  - 2. Answer any two of the following : 15**
    - a) Discuss the determinants of labour demand.
    - b) Briefly explain the theory of labour supply.
    - c) How does the employer maximise utility given the resource constraints?

  - 3. Answer any two of the following : 15**
    - a) Explain any two theories of wages.
    - b) Bring out the reasons for wage differences.
    - c) Explain wage and output relations in India in the post –reform period.

  - 4. Answer any two of the following : 15**
    - a) Explain the linkages in labour market.
    - b) Comment on labour market flexibilities.
    - c) Discuss the impact of liberalization and globalization on labour market in India.
-

(वेळ : २ तास)

(गुण : ६०)

- सूचना
1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
  2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
  3. आवश्यक असेल तेथे सुबक आकृत्या काढा.

1. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा: १५
    - अ) 'श्रम बाजारपेठ' ही संकल्पना स्पष्ट करून तिची वैशिष्ट्ये मांडा.
    - ब) मानवी भांडवलाच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
    - क) शिक्षणाचा खर्च आणि आयुष्यभर मिळणारे लाभ थोडक्यात स्पष्ट करा.
  2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा: १५
    - अ) श्रमाच्या मागणीच्या निर्धारक घटकांची चर्चा करा.
    - ब) श्रम पुरवठ्याचा सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.
    - क) साधनसामुग्रीच्या मर्यादा लक्षात घेता श्रम मालक (employer) कमाल उपयोगिता कशी साध्य करतो?
  3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा: १५
    - अ) वेतनाच्या कोणत्याही दोन सिद्धांतांचे स्पष्टीकरण द्या.
    - ब) वेतनातील फरकाची कारणे मांडा.
    - क) भारतात सुधारणा नंतरच्या काळातील 'वेतन आणि उत्पादन संबंध' स्पष्ट करा.
  4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा: १५
    - अ) श्रम बाजारपेठेतील साखळ्या स्पष्ट करा.
    - ब) श्रमबाजारपेठेतील लवचिकता यावर भाष्य करा.
    - क) उदारीकरण आणि जागतिकीकरणाचा भारतातील श्रम बाजारावर झालेल्या परिणामांची चर्चा करा.
-